

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Fr. Ioannis Poncii, Corcagia-Hiberni, Ordinis Ff.
Minorvm, Sacræ Theologiæ Lectoris Ivbilati, Olim in
Collegio Romano S. Isidori Primarij Professoris;
Philosophiæ Ad Mentem Scoti Cvrsvs Integer**

Poncius, Joannes

Lugduni, 1659

Qvæst. 1. An causæ debeant esse priores, & perfectiores suis effectibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95688](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95688)

Quæres ad quod genus causæ debet reduci instrumentalis.

Respondeo: sine dubio ad genus causæ efficientis, quia non ad genus causæ finalis, nec materialis, nec formalis, nec exemplaris; nullum autem aliud genus causæ assignari posset, ad quod reduceretur, præter genus causæ efficientis nec circa hoc est ulterius immorandum, cum nulla in eo sit controuersia.

DISPUTATIO XI.

De Collatione Causarum inter se cum suis effectibus.

A c disputatione complebitur tractatus de causis per se, de quibus cum seorsim antea actum sit restat iam, ut ad inuicem & ad suos effectus comparentur.

QVÆSTIO I.

An causæ debeant esse priores & perfectiores suis effectibus.

CONCLUSIO I.

Causa non debet esse prior tempore existens, quam effectus: potest tamen naturaliter contingere, ut causa materialis & efficiens, ac etiam finalis cuius assequendi gratia, præcedant effectum tempore, & etiam sequantur; non potest autem naturaliter contingere, ut causa formalis præsupponatur tempore effectui suo. Hæc est extra controuersia. Et probatur prima pars: quia ut aliquid habeat rationem causæ, nihil aliud requiritur, quam ut habeat influxum in ipsum effectum: sed eo ipso, quo existat pro illo instanti aut tempore, quo existit effectus, poterit habere influxum in ipsum effectum, quamuis non existeret antecederet: ergo non requiritur, quod existat antecederet.

Confirmatur: quia influxus actualis causæ non habet dependentiam à causa, nisi pro instanti, quo existit ipse influxus, & idem est de effectus: productus per talem influxum; sed influxus ille non existit, nisi pro instanti vel tempore, quo existit effectus; ergo habet dependentiam à causa, pro illo instanti antecedenti, & consequenter existentia causæ pro instanti antecedenti est impertinens in ordine ad rationem causæ exercendam.

Confirmatur secundo: si causa non existeret antecederet, & existeret in hoc instanti, haberet suum influxum & effectum in hoc instanti; & si existeret antecederet, & non existeret in hoc instanti, non posset habere influxum aut effectum pro hoc instanti; quod enim non est, non potest aliquid realiter producere efficienter, & non intentionaliter, quamuis antea existeret: ergo sola existentia pro illo instanti, pro quo producitur effectus, sufficit, nec existentia præcedens requiritur, nisi quatenus non haberet existentiam in hoc instanti, nisi extitisset antecederet.

2. Dices: nisi Deus esset prior duratione effectui, non posset effectum producere, quia si non esset prior duratione, non posset esse simul duratione: non enim potest incipere de nouo: ergo requiritur prioritas durationis in causa.

Confirmatur: quia si Deus non existeret ab æterno, & haberet decretum ab æterno creandi, non posset creatura produci in tempore: quia Deus nihil potest producere in tempore, quod non decreuit ab æterno: ergo debet necessario præcedere effectus suos duratione, præsertim si effectus producantur in tempore.

Respondeo distinguendo antecedens: si posset ipse existere in tempore & decretum in tempore, nego: si non posset, concedo, & distingo consequens: quando causa est infinita & nequit habere esse in tali instanti, aut decretum aliquid in tali instanti, quin haberet esse & decretum tale ab æterno, concedo: quando non, nego consequentiam. Et per hoc patet ad confirmationem, quæ concedenda est totaliter. Itaque quod Deus debeat præcedere duratione necessario effectus suos, non oritur ex ratione causæ ut sic sed ex immutabilitate suæ & necessitate essendi.

3. Dices secundo: Sont aliqui effectus, qui necessario præsupponunt tempore alios effectus etiam ab eadem causa producibiles: sed illi effectus necessario præsupponunt causam, etiam tempore, nimirum ut producat illos alios effectus: ergo causa, saltem aliquando, debet esse prior tempore.

Respondeo primo, concedendo totum, quia conclusio non dicit, quod non possit aliquando etiam necessario præsupponi tempore causa, sed quod non debeat semper sic præsupponi.

Respondeo secundo, distinguendo consequens: quando effectus necessario præsupponit alium effectum ab eadem causa producendum, ut secundus gradus intentionis præsupponit gradum primum, & secunda pars motus præsupponit primam, concedo: quando non præsupponitur alius effectus tempore ab eadem causa producendus, nego consequentiam: & in hoc sensu intelligenda est conclusio, ac probationes eius.

4. Secunda pars conclusionis probatur: quia de facto parentes hominum præcedunt ipsos tempore & sæpe sequuntur, & idem est de materia prima hominis, & quando aliquis habet pro fine Deum aut diuitias, certum est quod Deus, & diuitiæ illæ præcedant tempore actiones illas, quæ tanquam media applicantur ad earum acquisitionem, & quod etiam existant post transactas illas actiones.

5. Tertia pars patet, quia de facto omnis forma producitur in subiecto, nec potest naturaliter produci aliter, siue educatur, siue creetur, ut patet experientia, & ex dictis de educatione formarum: sed in eodem instanti, quo sic producitur, sequitur ad ipsam necessario compositum, & expellitur forma contraria: ergo non præcedit nec præcedere potest naturaliter, aut compositum aut expulsionem formæ impossibilis. Bene tamen forma animæ rationalis existit tempore post suos effectus; alias non esset immortalis, sed desinente homine desineret, contra fidem, reliquæ autem formæ non existunt post suos effectus absque illis, loquendo præsertim de composito siue per se, siue per accidens, quod ex ijs & materia aut subiecto sequitur.

CONCLUSIO II.

6. Omnis causa debet esse prius natura existens secundum illud esse, secundum quod causat, quam suis effectus. Dico autem secundum illud esse secundum quod causat, ut intelligatur, quod si causet secundum quod realis, existentia proprium suum, sicut causalat causa efficiens, materialis, & formalis, & non intentionaliter tantum, debeat existere secundum illud esse prius natura. Si vero non causet secundum illud esse, sed secundum esse intentionale, quatenus scilicet proponitur in intellectu, tum non debet esse prius natura, nisi secundum illud ipsum intentionale, & potest esse posterius natura suo effectui secundum esse reale proprium suum. Hæc conclusio est communis omnium.

Probatur: quia esse prius natura, ut hic de eo agimus, est habere suum esse reale, & suam existentiam realem independentem ab illo, quod dicitur posterius natura, sic scilicet, ut absque concursu illo illius posterioris habeat suam existentiam, vel à se ipso, sicut Deus habet, vel ab alijs causis sufficientibus ad dandam ipsi illam existentiam; sed quidquid causalat aliam rem debet habere suam existentiam hoc modo independentem ab illa alia re: ergo debet esse prius natura quam illa. Minor probatur: quia existentia illa, secundum quam causalat, est conditio necessario prærequisita ad hoc quod causalat: ergo debet esse prior quam effectus per illam causalatus.

Confirmatur: quia omnis talis causa habet alia principia sufficientia ad communicandum ipsi esse existentia suæ absque influxu effectus & effectus non habet alia principia sufficientia absque influxu causæ; alias non esset effectus; ergo causa est independentens ab effectui, & effectus dependens à causa, & consequenter causa debet esse prior natura quam effectus: quia nihil aliud, ut dixi, intelligitur per, esse prius natura, quam huiusmodi independentia à illo, quod dicitur posterius, & dependentia huiusmodi posterioris ab ipso.

7. Quod

Nulla causa debet esse prior tempore suo effectui.

Forma non præcedit tempore suum effectum.

Omnis causa debet esse prius natura existens secundum illud esse, secundum quod causat, quam suis effectus.

7 *Quod si queratur, an hæc prioritas sit realis & à parte rei, an vero rationis & dependens ab intellectu.*
Respondetur si explicetur hoc modo, quo iam explicatum est, esse sine dubio realem & à parte rei, quia certum est, quod à parte rei causa sit independens ab influxu effectus, & quod effectus non sit à parte rei, nisi cum dependentia ab influxu causæ. Si vero propter huiusmodi independentiam causæ, & dependentiam effectus, quod alij asserunt esse fundamentum prioritatis, & posterioritatis, intellectus velit fingere aliquod instans in quo causa sit, & nō sit effectus, & aliud instans posterius illo instanti, in quo sit effectus, & concipere causam coexistentem priori illi instanti, & effectum posteriori, atque adeo causam esse priorem formaliter effectui per hanc coexistentiam ad instans illud prius, cui nō coexistit effectus, omnino prioritate & posterioritate causæ & effectus esse omnino rationis; quia est dependens à fictione illa intellectus: neque existimo esse à parte rei aliquod instans, in quo causa debeat necessario existere, & in quo non existat necessario effectus.

8 *Dices verum hoc esse de instanti durationis, quia in eodem instanti reali durationis, quo existit effectus, debet causa existere: & licet causa possit antecedenter existere, hoc est impertinens, & non necessarium, ut causet effectum pro illo instanti: unde quavis non existeret antecedenter, modo existeret in illo instanti, causaret æque bene effectum, ac si antecedenter existeret: sed tamen id non esse vlla ratione verum de instanti naturæ.*

Sed contra, quia non potest explicari quid sit illud instans naturæ, nisi recurrendo ad conceptus intellectus: nihil enim à parte rei independens ab operationibus intellectus reperitur ex parte causæ & effectus, quod sit necessarium ad hoc, ut causa producat, nisi instans illud reale temporis, in quo existit causa: & effectus, independentia causæ ab effectui, virtus causalitatis, applicatio sufficiens, & dependentia effectus à causâ: neutrum autem ex his potest proprie aut solè, quod sciam, vocari instans, ergo à parte rei nō reperitur instans aliquod naturæ independentem ab operatione intellectus. Unde mihi videtur hic dicendum, quod, quemadmodum inter illa, quorum vnum est prius alio dignitate, non debet assignari instans aliquod, in quo vnum sit, & aliud non sit; sed solum debet ad verificandam illam locutionem assignari maior dignitas in vno, quam in altero; ita etiam inter illa, quæ dicuntur priora naturâ aliis prioritate causalitatis, non debet à parte rei assignari aliquod instans, in quo vnum sit, & aliud non sit; sed solum assignari debet, quod vnum sit independens causaliter ab altero, & alterum è contra dependens causaliter ab ipso, quia reuera prioritas, & posterioritas naturæ, quam habent, consistit in hoc. Intellectus vero considerando hanc dependentiam in effectui, & independentiam in causâ, potest fingere aliquod instans, in quo quasi prius existeret illud, quod est independens, & illud potest dici esse instans naturæ; & potest similiter fingere aliud instans, in quo potest imaginari, quod sequatur effectus & illud instans sic conceptum ac fictum potest vocari aliud instans posterius naturæ.

CONCLUSIO III.

9 *Causa materialis, & formalis sunt semper imperfectiores composito, quod habent pro effectui, & causa formalis potest esse vel perfectior vel imperfectior effectui, ad quem applicandum movet voluntatem. Hæc est communis, & probatur prima pars: quia compositum tale ultra perfectionem materiæ, includit perfectionem formæ, & ultra perfectionem formæ includit perfectionem materiæ: ergo est perfectius tam materiâ, quam formâ. Imo est perfectius quam utraque simul sumpta, quia includit illas vnicas & actuant se invicem, illæ autem ut sic sunt perfectiores semetipsis, quando non vniuntur, nec actuant se invicem.*

Rursus, ex suppositione quod sit quid distinctum à materiâ & formâ simul sumptis & unitis, erit perfectius ipsis sic sumptis; quia habet virtutem receptivam perfectionis, quam ipsæ non habent, verbi gratia compositum ex ani-

ma & corpore potest recipere actum vitalem, qui actus recipi nequit in partibus illis unitis, ut dictum est libro primo disput. de Composito.

Probatur secunda pars conclusionis: quia quis potest moveri à delectatione aliqua corporea ad applicandas operationes intellectuales intellectus & voluntatis, quæ sunt illa perfectiores, in ordine ad illam acquirendam; & quis potest moveri à beatitudine ad eliciendos actus fidei ac charitatis, qui sunt imperfectiores beatitudine, ut patet experientia; ergo finis potest aliquando esse perfectior, aliquando imperfectior effectui suo.

CONCLUSIO IV.

10 *Causa efficiens partialis potest esse imperfectior effectui, totalis vero non potest, sed necessario debet esse vel perfectior vel æque perfecta. Hæc est communissima cum Doct. in 4. dict. 12. qu. 3. num. 13. & patet prima pars: tum quia species impressa concurret tanquam causa partialis ad speciem expressam illa perfectiorem; tum quia nihil impedit, quominus aliquid imperfectius cum auxilio alterius posset aliquid perfectius se producere partialiter; tum quia, ut effectus producat, sufficit esse in causa totali virtutem æque perfectam vel perfectiorem; sed posset esse talis virtus in causa totali, quamvis in aliqua parte ipsius non esset: ergo non est necessarium, ut causa partialis sit æqualis aut maioris perfectionis, & consequenter potest esse minoris.*

Probari solet secunda pars: quia si aliquid imperfectius posset esse causa totalis efficiens alicuius rei perfectioris, non potuisset ex activitate colligi perfectio causæ, & consequenter non posset ex omnipotentia Dei colligi infinita perfectio ipsius. Sed non video quomodo hæc sequela valeat; quamvis enim nō posset præcise ex activitate respectu alicuius effectus colligi maior vel æqualis perfectio cum perfectione effectus, tamen posset colligi aliqua perfectio, quia ipsamet activitas est perfectio, & consequenter quo maior erit activitas, eo maior erit perfectio, & si activitas sit infinita, perfectio erit infinita. Imo quamvis perfectio causæ esse posset minor perfectione effectus, tamen adhuc ex perfectione effectus posset colligi perfectio causæ, sic, ut si vna causa posset producere perfectiorem effectum quam alia causa, esset iudicanda perfectior illa alia causa, licet non deberet iudicari perfectior effectui vel æqualis perfectionis cum ipso.

Confirmatur hoc: quia licet causa partialis non debeat esse perfectior effectui, ut patet ex prima parte conclusionis; tamen potest colligi ex eo quod possit concurrere ad effectum, quod dicat aliquam perfectionem; & si perfectior est effectus, quem potest producere, quam qui est producibilis ab alia causa, etiam causa erit perfectior altera causâ, ergo similiter quantum ad hoc, dicendum est de causa totali.

11 *Dices Scotum supra uti hac ratione.*

Respondetur id negando: solum enim dicit, quod sequeretur non posse colligi Deum esse perfectissimum omnium rerum ex activitate; quod quidem videtur; verum nam si imperfectius potest producere perfectius, ex eo quod Deus producat omnia præcise, non posset colligi quod esset omnibus perfectior: sed non propterea tamen sequeretur quin diceret perfectionem, & quin aliud posset colligi quod illa perfectio, quam diceret, esset infinita.

Probatur solet secundo, quia nemo dat quod non habet, ergo si causa totalis non habet perfectionem tantam aut maiorem, quam effectus, non poterit dare effectui suam perfectionem.

*Confirmatur: quia si effectus haberet maiorem perfectionem quam causa, posset per intellectum diuidi in plures gradus, nimirum in illos, in quibus esset æqualis causæ, & in illos, quibus superaret causam. Sed causa non posset illos, in quibus superaretur, communicare. Hac probatione sicut & præcedenti vititur *Mastrinus disputazione septima, quæst. sexta articulo secundo.**

12 *Sed contra posset responderi, quod imperfectius contineret virtualiter illam maiorem perfectionem, licet non contineret illam formaliter: & similiter posset dici, quod contineret gradum illum, in quo superaretur.*

V u 3

Dices:

Finis potest esse perfectior effectui.

Causa efficiens partialis potest esse imperfectior effectui totalis non potest.

Replicatur.

Dices: non posset continere illam vel vniuocae vel æquiuocae: non vniuocae, quia alias esset eiusdem rationis, ac consequenter perfectionis æqualis contra hypothese: non æquiuocae, quia causa æquiuoca est maioris perfectionis.

Contra, quia in hac replica petitur manifeste principium; controuertitur enim hic an causa æquiuoca possit esse imperfectior: ergo non debet supponi, quod non possit, sed probari.

13. Probatum tertio conclusio: quia alias posset dici quod musca posset producere totum vniuersum, etiam Angelos, quod videtur absurdum.

Probatum sequela: quia id dicens non posset impugnari melius, quam hoc argumento, quod musca sit longe imperfectior vniuerso, & quod imperfectius nequeat producere perfectius: ergo, si hoc principium non sit verum, poterit dici, quod musca possit creare vniuersum.

Contra hoc argumentum, quod est ipsiusmet Scoti, vrgeri potest, quod aliunde quam ex imperfectione possit colligi muscam non posse producere Angelum, sicut potest colligi quod non possit producere multos effectus imperfectiores se, ut aquam, aut ignem, aut herbam: quæcunque enim principia sufficerent ad ostendendum quod musca, licet sit perfectior lapide, nequeat producere lapidem, sufficerent ad colligendum quod non posset producere vniuersum, quamuis imperfectius possit producere perfectius.

Verum hac responsio non est ad intentum Scoti, nec probationis huius, ut ea vritur Scotus. Vis enim probationis consistit in hoc, quod videatur absurdum non posse colligi ex imperfectione muscæ, quod non possit esse causa productiua vniuersi, quamuis id posset colligi ex aliis capitibus; sed non posset ex imperfectione eius id colligi, si imperfectius posset producere perfectius, aut quidquid sit de toto vniuerso, certe ex imperfectione eius non posset colligi, quin posset producere perfectissimam vniuersi creaturam.

14. Probatum quarto eadem pars: quia omnis causa perfectior debet necessario posse habere perfectiorem effectum quam imperfectior causa, alias non esset perfectior, sed causa, quæ esset vniuoca respectu effectus perfectioris, qui produceretur à causa imperfectiori, esset perfectior, quam causa illa imperfectior, à qua produceretur ille effectus, quandoquidem esset æqualis perfectionis cum effectu illo: ergo deberet posse habere perfectiorem effectum. Sed non posset habere perfectiorem effectum, quam illum, qui esset eiusdem rationis, ergo talem non posset producere causa illa imperfectior.

Confirmatur hoc, supponamus quod ignis sit perfectior in ratione causæ aquæ, & quod non possit producere perfectiorem effectum quam alium ignem: ita sic: Ignis, si sit perfectior aqua in ratione causæ, necessario debet posse habere perfectiorem effectum: quam aqua possit: sed non posset habere perfectiorem effectum quam ignem: ergo implicat contradictionem quod aqua possit producere ignem, & hoc ex præcisa ratione imperfectionis, quantumvis non esset illa alia ratio, ob quam non posset ignem producere.

Confirmatur secundo, quia non potest à posteriori colligi maior perfectio in causa, quam ex maiori perfectione effectus & modo producendi: ergo quotiescunque causa aliqua nequit habere perfectiorem effectum quam alia causa, nec perfectiorem modum agendi, non potest colligi quod sit perfectior: Sed in casu nostro ignis non posset habere perfectiorem effectum quam altum ignem, nec perfectiorem modum agendi quam haberet aqua, si aliqua produceret ignem; & præterea aqua posset eundem effectum producere: ergo non posset colligi quod ignis esset perfectior in ratione causæ, quam aqua.

15. Probatum ultimo conclusio: quia nulla est experientia, nec ratio probans quod imperfectius possit producere aliquid se perfectius per modum causæ totalis efficientis: ergo non est dicendum quod possit.

Dices, accidentia sæpe producere substantiam, quæ tamen sunt imperfectiora: ergo.

Respondeo negando antecedens, ut patet ex dictis supra. *Dices secundo*, causas intrinsecas totales esse imperfectiores suo effectui, verbi gratia: composito, ut dictum est supra num. 9. & idem est de causa finali totali: ergo causa totalis efficiens potest esse imperfectior.

Respondeo negando consequentiam & disparitas defendenda est ex rationibus & experientiis, quibus probatur causas intrinsecas & finales posse imperfectiores esse effectui, quæ non habentur de causa totali efficienti; sed potius habentur rationes concludentes oppositum de ipsa.

Obiicit contra totam conclusionem: si causa partialis possit esse imperfectior effectui, & sufficit, quod causa totalis sit perfectior, non posset assignari casus, in quo ex defectu virtutis, ac perfectionis non posset quicumque effectus à quacunque causa secunda produci: sed hoc videtur inconueniens: ergo non sufficit causam totalem esse perfectiorem, aut æque perfectam cum effectui. Probatum sequela: quia in quocunque casu assignabili, causa totalis erit semper perfectior, quia causa totalis non est sola causa secunda, sed causa secunda cum prima; sed causa secunda cum prima est perfectior quocunque effectui, qui produci- tur: ergo.

Respondeo per causam totalem, quam dicimus debere esse maioris, aut æqualis perfectionis cum effectui, intelligi debere causam, quæ cum habet virtutem totalem productiuam effectus absque vlla dependentia à concausa alia effectiua præter illam dependentiam, quam habet à causa prima, & concursu generali ipsius, qui requiritur ex essentiali subordinatione causæ secundæ ad primam. Unde non sufficit ad hoc, quod producat effectus; quod causa totalis efficiens includens causam primam & secundam sit perfectior effectui, sed requiritur, quod ipsamet causa secunda sit perfectior, aut æque perfecta ac effectus; vel si non sit æque perfecta ex se, & tamen producat effectum, suppleri debet imperfectio ipsius per concursum aliquem particularem Dei, qui non præstat ab ipso, quatenus causa vniuersalis, nec requiritur ex subordinatione essentiali causæ primæ, & secundæ, sed requiritur ex defectu sufficientis virtutis in causa secundæ.

16. Quod ut melius adhuc intelligatur, aduertendum causam secundam, posse habere duplicem dependentiam à Deo, vnam quatenus Deus est causa vniuersalis, cui essentialiter subordinatur quæcunque alia causa, ad hoc ut quamuis causa secunda esset maioris perfectionis, quam effectus, & haberet adituitatem respectus, non posset tamen illum producere absque concursu Dei. Aliam dependentiam potest habere à Deo; quatenus hic & nunc non haberet virtutem adæquatam productiuam effectus; sed cum concursu vniuersali, ut illum produceret, deberet habere concursum aliquem particularem Dei. Prima dependentia non potest colligi ex improprietate aliqua, quæ esset inter causam & effectum, nec ex ratione aliqua particulari, sed ex ratione æque militante de omnibus causis, quoad omnes effectus, ac de quacunque particulari causa, quo ad quemcunque particularem effectum. Secunda dependentia potest colligi ex ratione particulari causæ, quo ad particularem effectum, & propter eam, quamuis poneretur causa secunda, non habere primam dependentiam à causa prima, sed diceretur creaturæ agere posse absque immediato concursu Dei, adhuc tamen non posset producere effectum se sola, quia videlicet non haberet perfectionem sufficientem, aut proportionem ad effectum. Itaque illa causa, quæ non habet dependentiam aliam à prima causa, quam dependentiam illam priorem, debet necessario esse æqualis aut maioris perfectionis; quæ verò habet dependentiam posteriorem, potest esse minoris perfectionis sed non erit causa totalis se sola, sed ipsa simul cum Deo particulariter concurrente, erit causa totalis effectus; unde in forma.

17. Respondeo, negando sequela: nam in casu, quo Deus cum causa secunda imperfectiori non veller concurrere nisi per modum causæ primæ, causa totalis communicans perfectionem effectui non daretur, atque adeo non posset produci ille effectus: quamuis autem in tali casu adesset Deus, & Deus cum causa secunda esset perfectior effectui, tamen

Duplex dependentia potest esse causæ secundæ ad primam.

tamen Deus non concurrir particulariter ad perfectionem illam maiorem communicandam; unde quod ille sit perfectior secundum se, materialiter se habet. Ad probationem maioris dico adesse quidem semper causam totalem perfectiorem; sed eam tamen non agere ad effectum ut perfectiorem; quia non agit Deus nisi iuxta perfectionem secundæ: quod manifeste colligitur ex eo, quod quando concurrir tantum ut causa vniuersalis, non producit vllus effectus; nisi qui posset à sola causa produci casu quo non haberet essentialem subordinationem ad causam primam; unde si effectus sit causa secundæ perfectior, sicut non produceretur ab ipsa in casu, quo non dependeret in agendo à causa prima, ita neque poterit prodigi, dū depēdet ab ipsa ut causa prima rati, & vniuersalis.

18 *Quæres*, an causa æquioca totalis debeat esse perfectior effectui.

An causa æquioca debeat esse perfectior effectui.

Respondet hoc dependere ab alia questione, an scilicet duæ res diuersæ speciei possint esse æqualis perfectionis, si enim possint, quando vna haberet æqualem perfectionem cum altera, nihil impedit quominus posset illam producere; & si produxisset, esset causa æquioca ipsius, ac consequenter causa æquioca non deberet necessario esse maioris perfectionis: si autem non possint duæ res diuersæ speciei esse æqualis perfectionis, tunc quandoquidem causa æquioca debet esse diuersæ speciei, & non possit esse minoris perfectionis, debet esse maioris. Quid autem absolute dicendum sit, resolutum est in Logica.

QVÆSTIO II.

Virum idem numero effectus possit produci simul & semel à pluribus causis adæquatis.

19 **C**ertum est, eundem effectum posse produci à pluribus causis diuersi ordinis simul, & semel; quarum qualibet sit adæquata in suo ordine; nam à quatuor generibus causarum, & à causa etiam prima vnus effectus de facto producit, ex quibus qualibet in suo ordine est adæquata; nec minus certum est posse, & de facto produci eundem effectum à diuersis causis eiusdem ordinis, verbi gratia ordinis efficientis, modo tamen neutra ex ipsis sit simpliciter adæquata causa effectus: sic enim à Deo, & igne producit de facto alius ignis efficienter. Difficultas autem est, an possit idem effectus produci à diuersis causis, quarum qualibet sit ita adæquata ipsius, ut eodem modo se habente, produceretur effectus per illam non minus bene quoad modum aut substantiam, siue altera produceret effectum, siue non. In hoc enim consistit ratio causæ adæquate, quod scilicet sit causa produciens effectum absque dependentia actuali ab alia causa sic, ut quamuis alia causa non applicaretur nec concurreret, illa causa, quæ dicitur adæquata, vere produceret illum effectum eodem modo se habendo, quo se habet præsentia alia causa.

Prima sententia est, quod possit idem effectus, etiam naturaliter, produci à diuersis causis, quarum qualibet adæquate effectum produceret. Hæc tribuitur *Nominalibus*, cum quibus conuenit *Hurtadus disp. 13. de anima sec. 7. Auerſa q. 16. sec. 5.* & plures alij quantum ad causas finales diuersas.

Secunda sententia est, id non posse fieri naturaliter, saltem quoad efficientis causas, posse tamen supernaturaliter. Hanc tenent *Suares disp. 26. sec. 4. Auerſam citatus. Arriaga disp. 7. n. 116. Caiet. 1. p. q. 5. 2. a. 3.* quamuis oppositum teneat 3. p. q. 67.

Tertia denique sententia est, nec quidem supernaturaliter id contingere posse Ita *D. 1. d. 2. q. 3.* & alibi sæpe cum omnibus suis; & *D. Thoma 1. p. q. 52. a. 3.* & aliis locis citatis à *Complutensibus* ipsum in hoc sequentibus.

CONCLUSIO.

Idem effectus nequit dependere à pluribus causis adæquatis.

20 **N**on potest idem effectus dependere à pluribus causis adæquatis simul, & semel, nec naturaliter, nec supernaturaliter. Hæc est iuxta tertiam sententiam contra alias duas.

Probat quoad primam partem, nimirum quod fieri nequeat naturaliter; quia superflue concurreret altera

causa, quando vna producit adæquate effectum; ergo non potest naturaliter tum concurrere. Probat consequentia, quia non debet attribui naturæ actiuitas vlla frustranea & inutilis; ergo si superflueret alter concursus, proposito primo adæquato, non debet asseri quod natura habeat virtutem actiuam respectu eius.

Confirmatur hæc pars maxime per secundam partem, quia si supernaturaliter id fieri nequeat, à fortiori non poterit fieri naturaliter.

Probat conclusio quoad secundam partem: quia sequeretur effectum dependere per se, & non dependere per se ab alterutra ex illis causis, imo à neutra, & quamlibet ex illis esse causam adæquatam, ac non esse causam adæquatam: sed hoc implicat: ergo. Probat sequela maioris: quia dependeret per se effectus, & qualibet ex causis esset adæquata ut supponitur: non dependeret per se effectus nec vlla ex causis esset adæquata, quia nihil dependet per se ab aliquo, quo non posito, adhuc per alia, quæ tum ponuntur, sine vilo nouo superaddito poneretur, sed ablata alterutra ex illis causis, adhuc effectus per alteram absque vilo superaddito poneretur, alias non esset causa adæquata ipsius; ergo non dependet per se ab altera.

Deinde, illa non est causa adæquata, quæ non ponit effectum nisi concurrente altera causa: sed si altera causa poneret etiam effectum, neutra causa poneret effectum; nisi altera causa concurrente: ergo neutra esset causa adæquata. Hæc est probatio communissima huius conclusionis, qua tam Scotistæ quam Thomistæ vtuntur.

21 *Sed respondet aduersarij*, dependentiam per se effectus à causa totali non excludere simultaneam dependentiam eiusdem effectus ab alia causa; sed importare tantum quod ita producat totaliter per illam causam, à qua sic dependere dicitur, ut eadem ipsa actione, qua producit effectus per illam causam, produceretur, quamuis altera causa non haberet suam actionem.

Responsio aduersariarum.

Deinde, esse causam adæquatam non dicit exclusionem alterius causæ necessario, sed solum dicit quod illa causa, quæ talis dicitur, tali actione effectum producit, quæ sola sufficeret, quamuis non adesset alia vlla causa, nec actio vlla altera.

Impugnatur hæc responsio primo: quia quidquid sit, an excludat dependentiam per se ab vna causa totali, dependentiam ab altera, saltem inuoluit hoc, quod res non esset pro illo instanti, pro quo dicitur dependere, nisi esset illa causa, à qua dicitur dependere, aut nisi esset aliquid aliud loco ipsius, quod non esset, quando res ab illa dicitur dependere: neque enim potest concipi quomodo aliàs dependeret. Sed in casu nostro, quamuis nihil poneretur loco vilius ex illis, à quibus dependere dicitur effectus, adhuc effectus maneret in esse, ablata quacunque ex illis; ergo non dependeret ab vlla ex illis.

Impugnatur.

Dices, effectum non dependere in tali casu proprie ab vlla ex illis determinate, licet determinate accipiat esse à qualibet ex illis.

Contra: quia dependentia effectus à causa consistit in acceptione sui esse ab illa; ergo si determinate accipit suum esse à qualibet ex illis, etiam dependebit à qualibet ex illis determinate.

Dices secundo, dependentiam vltra acceptionem esse, dicere vltius, quod non esset res, nisi esset causa, à qua dicitur dependere, aut aliquid aliud loco eius, quod non est, quando dependet ab illa causa; unde, quandoquidem effectus recipiens esse à duabus causis, haberet esse quamuis vna non esset, sine positione vilius alterius, quod in eodem ipso instanti non esset propterea absolute non debet dici dependere ab vlla ex illis determinate.

Contra: quia ad minus habemus, non obstante hac responsione, quod effectus non possit dependere proprie à pluribus causis adæquatis simul; quod videtur intentum potissimum Scoti. Deinde non videretur aliquid posse accipere esse ab vilo, quo non posito, adhuc haberet suum esse.

22 *Impugnatur secundo eadem responsio principalis*: quia si causa totaliter producit effectum actione tali, per quam solam absque consortio alterius necessario poneretur

Vu 4 tur